

ПУТІВНИК ДЛЯ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Станом на 01.07.2020

Шановна небанківська фінансова спільнота!

Відсьогодні, 1 липня 2020 року, починається новий етап для Національного банку та ринку небанківських фінансових послуг. Для нас як центрального банку вкрай важливою є фінансова стабільність, без якої неможливе стійке економічне зростання. А фінансова стабільність зі свого боку неможлива без здорового, прозорого та ефективного ринку небанківських фінансових послуг. Побудова саме такого ринку небанківських фінпослуг тепер стане нашим спільним завданням: НБУ як нового регулятора та учасників ринку.

Нове законодавство й нове регулювання НБУ спрямовуватимуться на отримання ринком якісно нових, прозорих та зрозумілих умов ведення бізнесу та можливості для розвитку. Зі свого боку ми очікуємо від небанківських фінансових установ добросовісної ринкової поведінки, прозорості, клієнтоорієнтованості.

Завдяки цьому ми зможемо зміцнити довіру до ринку небанківських фінансових установ, забезпечити розвиток фінансових інструментів та інфраструктури фінансового ринку, збільшити доступ населення до широкого кола фінансових послуг, створити умови для більш активного впровадження інновацій небанківськими фінансовими установами, а також посилити захист прав та інтересів споживачів фінансових послуг.

У новій ролі регулятора першочергову увагу ми приділимо створенню та впровадженню інтегрованої моделі регулювання та нагляду за фінансовими ринками. Її кінцевою метою є забезпечення стійкості фінансового сектора в цілому. На макропруденційному рівні – це мінімізація системного ризику фінансового сектору, на мікропруденційному – підтримка стійкого фінансового стану окремих фінансових установ для захисту інтересів вкладників, кредиторів, інвесторів та споживачів.

В основі нашого підходу – прозорість. Я радий, що впродовж перехідного періоду, який тривав з моменту ухвалення парламентом закону про "спліт", ми з вами вже налагодили плідний діалог. Подекуди він був з дискусіями, подекуди – з критикою, але завжди – з бажанням почути один одного і конструктивним результатом. Ми відкриті до такої співпраці і надалі!

Яків Смолій
Голова НБУ

Дорогі колеги і партнери!

Я впевнена, що саме так ми зможемо називати один одного, адже нас чекає безліч спільних завдань та плідна співпраця в межах проєкту "спліт". Наша головна мета – досягти сталого розвитку небанківського фінансового ринку.

Ми розуміємо, що небанківський ринок за роки своєї роботи накопичив певну проблематику. Тому усі наші плани та заходи ми будемо готові втілювати лише після глибокого аналізу та обговорення з учасниками ринку, професійними об'єднаннями та експертами. Адаптація ринку буде поступовою та безболісною. Усі небанківські фінансові установи матимуть достатньо часу для переналаштування.

Ми впевнені, що нова модель регулювання дозволить отримати більш ефективну, прозору та надійну фінансову систему, яка відповідає міжнародним стандартам. Наше спільне завдання – це з одного боку знайти нові точки зростання для кожного сегменту небанківського фінансового ринку, а з іншого – забезпечити захист прав споживачів фінансових та страхових послуг.

Для розвитку фінансових ринків ми працюватимемо над:

- створенням ліквідних фінансових інструментів;
- дерегуляцією низькоризикових сегментів небанківських фінансових послуг;
- регулюванням страхової діяльності відповідно до Solvency II;
- забезпеченням правового регулювання страхових посередників;
- створенням на законодавчому рівні необхідних передумов для розвитку кредитних спілок та надання послуг фінансового лізингу;
- розширення системи гарантування на виплати з накопичувального страхування та вклади учасників кредитних спілок.

Паралельно ми будемо рухатися у напрямі підвищення доступності та рівня користування фінансовими послугами, зокрема ми плануємо забезпечити активізацію програм з підвищення фінансової грамотності населення.

Національний банк відкритий до спілкування та готовий до плідної співпраці з усіма учасниками ринку. Тож пропонуємо Вашій увазі цей посібник, так званий Guide Book, де ми підготували усю необхідну інформацію про наші поточні плани та формати нашої взаємодії, концепції регулювання, контакти усіх профільних департаментів та інші корисні посилання.

Welcome on board!

Катерина Рожкова
Перший заступник Голови НБУ

ЗМІСТ

- 5** Про Національний банк України
- 7** Знайомство з Національним банком
- 11** Модель прийняття рішень
- 13** Законодавство та регулювання
- 15** Організація захисту прав споживачів фінансових послуг
- 18** Ліцензування
- 24** Фінансовий моніторинг
- 26** Статистика та звітність
- 28** Нагляд за ринком небанківських фінансових установ
- 30** Безвиїзний нагляд за фінустановами
- 31** Виїзні перевірки
- 33** Належна ринкова поведінка
- 35** Новини, контакти та зворотній зв'язок

Національний банк України – це сучасна, прозора і незалежна державна інституція, покликана забезпечувати цінову та фінансову стабільність у країні, які є надійним фундаментом для економічного зростання.

Функції Національного банку набагато ширші, ніж попереднього регулятора ринку небанківських фінансових послуг – Нацкомфінпослуг, і спрямовані на виконання функцій, кінцевою метою яких є підвищення добробуту громадян.

Насамперед, це **забезпечення цінової стабільності**. Під цим мається на увазі забезпечення низької та стабільної інфляції, а саме – на оптимальному для України рівні 5% з допустимим діапазоном відхилень ± 1 відсотковий пункт. Для цього НБУ дотримується інфляційного таргетування, основним інструментом за якого є облікова ставка. Рішення про неї приймаються Правлінням, спираючись на макроекономічні прогнози, насамперед щодо майбутньої динаміки інфляції та перспектив економіки.

В рамках монетарної політики НБУ проводить валютну політику, в основні якої – режим плаваючого обмінного курсу гривні. Це означає, курсоутворення гривні відбувається на ринку без визначального впливу НБУ. Зі свого боку центробанк лише проводить валютні інтервенції, спрямовані на згладжування курсу гривні у разі значних його коливань та накопичення міжнародних резервів України.

Іншою пріоритетною ціллю Національного банку є **забезпечення фінансової стабільності**. Стабільна й ефективна фінансова система, якій довіряють громадяни і бізнес, – необхідна умова для розвитку економіки. Національний банк сприяє фінансовій стабільності на макрорівні, тобто усієї системи в цілому, та на мікрорівні, тобто індивідуальних установ.

Для цього Національний банк регулярно оцінює ризики для фінансового сектору, проводить макропруденційну політику; виступає для банків кредитором останньої інстанції; проводить стрес-тестування банків і слідкує за їх фінансовою стійкістю, насамперед системно важливих; здійснює нагляд за банками, платіжними системами та системами розрахунків.

Однак, забезпечуючи фінансову стабільність, НБУ взаємодіє не лише з надавачами фінансових послуг, а й з їх споживачами. З 2019 року Національний банк відповідає за захист прав споживачів фінпослуг. Тепер НБУ має змогу втручатись у відносини клієнта з банком, якщо банк порушує права споживача і не реагує на безпосередні звернення до нього клієнта з цього приводу. У такому випадку Національний банк самостійно розбирається у причинах виникнення проблеми та докладає зусиль для її вирішення.

Для захисту клієнтів Національний банк також регулярно публікує пам'ятки, що роз'яснюють, які права має споживач, та висвітлюють найбільш поширені порушення банків і алгоритм дій, якщо клієнт з ними зіткнувся. Але піклування Національного банку про захист прав клієнтів фінансових установ починається ще раніше, адже НБУ також має мандат на реалізацію заходів з підвищення фінансової грамотності населення.

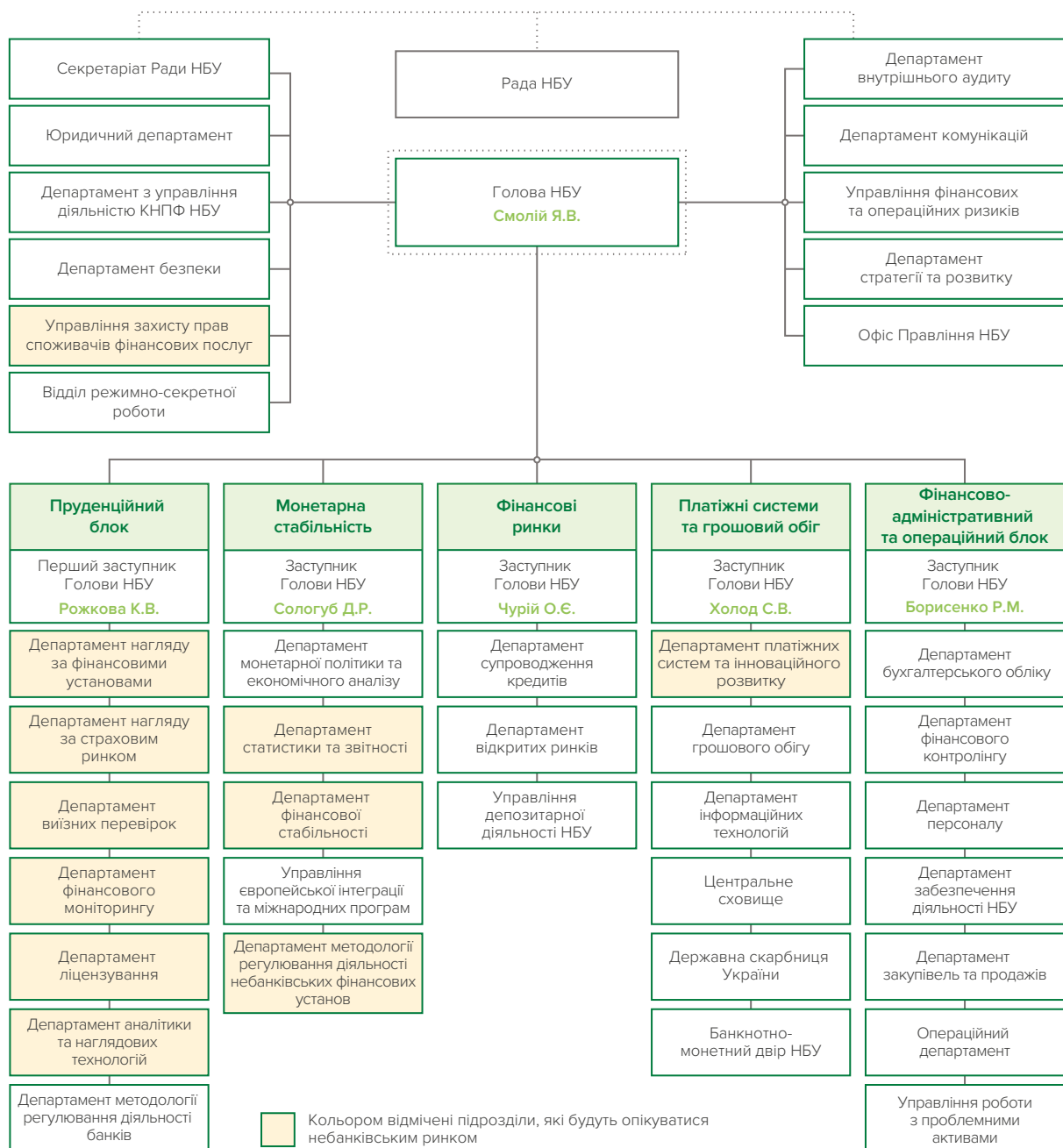
Третя важлива функція НБУ – це **забезпечення грошового обігу та безперебійної роботи платіжної інфраструктури**. Оскільки Національний банк – єдиний орган, який має право на випуск гривні, він контролює гривневу готівку впродовж її життєвого циклу (від виготовлення паперу для банкнот до утилізації зношеної готівки), щоб користуватися нею було максимально зручно та безпечно. Сьогодні гривня – високозахищена валюта, яку підробляють значно рідше, ніж грошові одиниці багатьох інших країн. Крім того, беручи до уваги розвиток сучасних технологій, Національний банк сприяє розвитку безготівкових засобів оплати в країні.

І, зрештою, після 01 липня 2020 року Національний банк перетвориться ще й на **регулятора небанківських фінансових установ**. Для НБУ це надзвичайно відповідальний напрям, адже він дає НБУ змогу повноцінно забезпечувати стабільність усієї фінансової системи. Всередині Національного банку було проведено велику підготовчу роботу як з технічного підсилення внутрішніх процесів з метою забезпечення діяльності підрозділів НБУ, так і щодо розроблення планів майбутнього регулювання та нагляду для ринків небанківських фінансових установ. У найближчі кілька років саме напрям роботи з ринками небанківських фінансових установ залишатиметься у центрі уваги НБУ.

Організаційна структура

Національний банк України – це сучасний, відкритий і незалежний центральний банк, який має довіру суспільства та інтегрований до європейської спільноти центробанків. Ми прагнемо до прозорості та відкритості у нашій взаємодії та співпраці з учасниками ринку.

Пропонуємо ознайомитися з верхньорівневою структурою НБУ в розрізі блоків за вертикаллю підпорядкування та департаментів.

Блок Голови

За останні п'ять років було посилено інституційну незалежність НБУ, центробанк позбувся багатьох неключових функцій, удосконалив систему прийняття рішень, скоротив рівні ієрархічності та унеможливив прояви корупції. Проте і сьогодні регулятор продовжує працювати над підвищенням власної інституційної спроможності та трансформується у сучасний і ефективний центральний банк. До Блоку Голови належать підрозділи, які забезпечують ефективне функціонування НБУ для підтримки виконання покладеного на нього мандату. Ці підрозділи відповідають за розроблення стратегії НБУ, стратегічних програм та планів розвитку НБУ і фінансового сектору; проведення загальної правової політики в НБУ; управління комунікаціями НБУ зі ЗМІ, учасниками фінансового ринку та іншими стейкхолдерами; управління ризиками та координацію безперервності діяльності НБУ; забезпечення фінансово-економічної, кадрової та інформаційної безпеки НБУ. Крім того, в межах даного блоку проводиться робота, яка тісно пов'язана безпосередньо із функціонуванням ринку небанківських фінпослуг, а саме – захист прав споживачів фінансових послуг та підвищення фінансової грамотності.

Пруденційний блок

Підрозділи, що за вертикаллю підпорядкування належать до Пруденційного блоку НБУ, відповідають за здійснення нагляду і регулювання банків та небанківських фінансових установ для сприяння стабільності фінансової системи України. Метою нагляду є надання клієнтам, споживачам та учасникам фінансового сектору впевненості в стабільності роботи фінансових установ та своєчасності й повноті виконання ними своїх зобов'язань. Нагляд здійснюється у формі виїзного та безвиїзного типів з метою контролю за дотриманням вимог нормативних показників відповідно до типу фінансової діяльності. Сфера відповідальності блоку також включає: реєстрацію учасників ринку та надання ліцензій із метою з метою забезпечення прозорості фінансової системи; здійснення фінансового моніторингу для запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом; ведення Кредитного реєстру Національного банку; розроблення та впровадження SupTech/RegTech в НБУ.

Блок монетарна стабільність

Монетарна політика НБУ спрямована на забезпечення низької та стабільної інфляції. Рішення з монетарної політики ухвалюється Правлінням після обговорення під час засідання Комітету з монетарної політики. В свою чергу, під час засідання комітету розглядаються стратегія монетарної політики та рішення щодо її інструментів, а також аналіз розвитку монетарного, реального, фіскального, зовнішнього секторів економіки України та міжнародної економіки і відповідні макропрогнози. Саме підготовка цих матеріалів належить до компетенції даного блоку. Необхідна умова для розвитку економіки – не лише цінова,

а й фінансова стабільність. Тому опікуючись фінансовими установами, НБУ здійснює регулювання не лише на мікро-, а й на макропруденційному рівні. Для цього на додачу до Пруденційного блоку в НБУ в блоці "Монетарна стабільність" працює Департамент фінансової стабільності. Він відповідає за аналіз системних ризиків, що загрожують стійкості фінансової системи, зокрема і тих, що стосуються небанківських фінустанов, а також розроблення інструментарію макропруденційної політики та регулярне проведення стрес-тестування фінансового сектору.

Крім того, підрозділи даного блоку здійснюють розробку пропозицій до законодавства та нормативно-правових актів НБУ з регулювання діяльності та нагляду за небанківськими фінансовими установами; управління системою показників статистичної звітності, що подається до НБУ, та складання статистики фінсектору та іншої; фундаментальні і прикладні досліджень; забезпечення міжнародного співробітництва НБУ.

Блок фінансові ринки

Фінансовий ринок включає грошовий ринок, ринок капіталу та валютний ринок. Національний банк працює на фінансовому ринку, щоб досягати цілей монетарної політики.

По-перше, Національний банк регулярно надає банкам кредити рефінансування та розміщує депозитні сертифікати, намагаючись утримувати процентні ставки на міжбанківському кредитному ринку на рівні, близькому до облікової ставки НБУ.

По-друге, Національний банк проводить обрахунок офіційного курсу гривні за результатами торгів на міжбанківському валютному ринку та здійснює інтервенції з купівлі-продажу іноземної валюти для згладжування коливань курсу та накопичення міжнародних резервів.

Саме це належить до компетенції підрозділів, що входить до блоку "Фінансові ринки". Крім того, в межах цього блоку працює Депозитарій НБУ.

Блок платіжні системи та грошовий обіг

Національний банк – єдина установа, що має право на випуск національної грошової одиниці – гривні. Для цього профільний підрозділ управляє системою готівкового обігу та контролює гривневу готівку впродовж її життєвого циклу, щоб користуватися нею було максимально комфортно та безпечно.

Водночас Національний банк підтримує рух економіки України до безготівкових розрахунків, запровадженню найсучасніших безготівкових технологій та інноваційних платіжних інструментів в Україні. Для цього здійснюється оверсайт за платіжними системами та розробляється регулювання, що сприяє розвитку платіжної інфраструктури.

Крім того, саме в межах даного блоку ведеться робота над

розвитком інформаційної інфраструктури фінансового сектору, працюються Банкотно-монетний двір НБУ, Центральне сховище та Державна скарбниця України.

**Фінансово-
адміністративний
та операційний блок**

Фінансово-адміністративний та операційний блок Національного банку працює над оптимізацією внутрішніх процесів, реінжинірингом операційної функції, автоматизацією усіх процесів, подальшою централізацією та виведенням неключових функцій та активів за межі Національного банку. Усі відповідні питання разом із фінансовим контролінгом, бухгалтерським обліком, управлінням персоналом та забезпеченням діяльності Національного банку належать до цього блоку.

Як саме приймається рішення у Національному банку залежить від рівня важливості рішення. Ухвалення технічних рішень, проміжних для певних процесів, відбувається на рівні начальників управлінь та директорів департаментів.

Водночас схвалення проєктів нормативно-правових актів, ухвалення фінальних рішень за ключовими процесами, обговорення стратегічних питань відбувається в межах комітетів Національного банку, а саме:

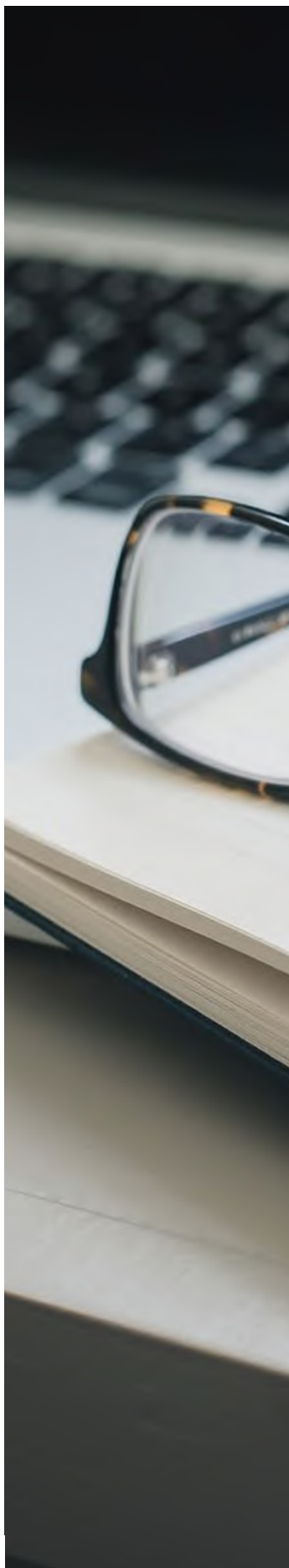
- обговорення стану економіки напередодні ухвалення рішення про рівень облікової ставки – на засіданні Комітету з монетарної політики НБУ;
- обговорення стану фінансової системи, рівня ризиків для фінансової стабільності, затвердження кроків, спрямованих на підтримку стійкості до потенційних криз – на засіданні Комітету з фінансової стабільності;
- застосування заходів впливу за порушення банківського законодавства відбувається на засіданнях Комітету з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем;
- для ухвалення відповідних рішень щодо учасників ринку небанківських фінансових послуг у Національному банку буде створено окремий комітет.

Рішення, ухвалені комітетами, є колегіальними, адже до складу комітетів входять директори департаментів НБУ, діяльність яких пов'язана з питаннями, що розглядаються комітетом. Така система забезпечує збалансованість в ухваленні рішень, прозорість і унеможливорює тиск чи вплив посадової особи на прийняття рішення комітету.

Водночас затвердження стратегічних рішень та документів, ухвалення високорівневних рішень відбувається на рівні Правління НБУ. Рішення Правління також є колегіальними, оскільки ухвалюються більшістю голосів членів Правління.

Модель прийняття рішень

Правління	Затвердження стратегічних документів та прийняття ключових рішень щодо ризикового сегменту
Комітет з нагляду	Прийняття фінальних рішень за всіма ключовими процесами.
Кваліфікаційна комісія	Надання рекомендацій щодо погодження на посади керівників фінансових установ
Куратор Пруденційного блоку	Прийняття рішень, які потребують професійного судження
Керівники структурних підрозділів	Прийняття стандартних процедурних рішень

Законом про "спліт" передбачено внесення змін як до Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", так і до законів, які регулюють окремі ринки фінансових послуг. Застарілість чинного законодавства, вимоги стратегічних та програмних документів, зокрема Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та Стратегії розвитку фінансового сектору України 2025 (далі – Стратегія фінсектору – 2025), а також виклики сьогодення вимагають фундаментальних змін на ринках небанківських фінансових послуг в цілому.

З метою реалізації цілей Стратегія фінсектору – 2025 та в межах набуття Національним банком статусу регулятора ринку небанківських фінансових послуг визначено першочергові ініціативи щодо розроблення пропозицій НБУ до ключових законопроектів:

Проект Закону України "Про фінансові послуги та діяльність з надання фінансових послуг"

Метою законопроекту є:

- врегулювання загальних засад функціонування ринку фінансових послуг та діяльності його учасників, державного регулювання та нагляду за їх діяльністю, а також захисту прав клієнтів;
- встановлення єдиних підходів до врегулювання однорідних аспектів на кроссекторальному рівні;
- вдосконалення підходів до ліцензування.

Статус: законопроект подано до профільного комітету ВРУ.

Проект Закону України "Про страхування"

Метою законопроекту є:

- вдосконалення вимог до фінансового стану, платоспроможності, системи управління страховика та розкриття інформації.

Статус: законопроект перебуває на доопрацюванні за результатами обговорення робочої групи.

Проект Закону України "Про кредитні спілки"

Метою законопроекту є:

- вдосконалення системи управління кредитної спілки та оптимізація взаємодії з регулятором при здійсненні ним функцій з державного регулювання та нагляду за кредитною спілкою.

Статус: завершальний етап підготовки для подання до профільного комітету ВРУ.

Проект Закону України "Про фінансові компанії"

Статус: завершальний етап підготовки для презентації громадськості та подання до комітету ВРУ.

Наступним етапом у частині законотворчої роботи на друге півріччя 2020 року є розроблення пропозицій НБУ до проектів законів із регулювання окремих питань страхового ринку:

- **Проект Закону України "Про ОСЦПВ"**
Статус: підготовчий етап опрацювання.
- **Проект Закону України "Про страхову дистрибуцію"**
Статус: підготовчий етап опрацювання.

Після прийняття вищезазначених законів регуляторна робота Національного банку зосереджуватиметься на розробленні нових нормативно-правових актів щодо кожного аспекту регулювання нових секторальних законів.

До прийняття зазначених законопроектів заплановано здійснити низку першочергових кроків в частині нормотворчої роботи в сфері регулювання ринку небанківських фінансових послуг, зокрема:

- запровадити нові ліцензійні умови, порядки застосування заходів впливу та проведення інспекційних перевірок;
- встановити правила складання та подання до Національного банку звітності про діяльність учасників ринків небанківських фінансових послуг;
- адаптувати нормативно-правове середовище до особливостей та процедур Національного банку.

 [Біла книга
"Майбутнє регулювання
небанківського лізингу"](#)

 [Біла книга
"Майбутнє регулювання
діяльності ломбардів"](#)

 [Біла книга
"Майбутнє регулювання
ринку факторингу"](#)

 [Біла книга
"Майбутнє регулювання
ринку кредитування
фінансовими компаніями"](#)

 [Біла книга
"Майбутнє регулювання
ринку страхування"](#)

 [Біла книга
"Майбутнє регулювання
кредитних спілок"](#)

Прийняття регуляторних актів, що розробляються Національним банком щодо ринків небанківських фінансових послуг, здійснюватиметься з урахуванням вимог Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності". На виконання вимог зазначеного закону проекти регуляторних актів Національного банку оприлюднюватимуться з метою одержання зауважень і пропозицій від учасників ринку у строк від одного до трьох місяців. Каналами оприлюднення проектів законів та регуляторних актів є офіційне Інтернет-представництво Національного банку України (далі – вебсайт НБУ). Закони України, нормативно-правові та інші акти Національного банку можна знайти в розділі:

 [Національний банк України > Нормативна база](#)

Захист прав споживачів є одним із пріоритетних завдань НБУ в ролі регулятора, оскільки саме коректна інформація про фінансові послуги та відповідно довіра споживачів формує попит та сталий розвиток ринку. В межах НБУ цим питанням опікується Управління захисту прав споживачів фінансових послуг.

Основні завдання Управління:

- розроблення та вдосконалення методологічної бази з питань захисту прав споживачів фінансових послуг, які надаються фінансовими установами;
- розроблення та супроводження нормативно-правових та розпорядчих актів НБУ щодо організації розгляду звернень та особистого прийому громадян та організації доступу до публічної інформації НБУ;
- здійснення нагляду за дотриманням банками та іншими фінансовими установами вимог законодавства з питань захисту прав споживачів фінансових послуг та законодавства про рекламу;
- розгляд, аналіз та надання відповідей на звернення та запити на доступ до публічної інформації громадян та юридичних осіб;
- оперативне реагування, вирішення проблемних питань, подальша комунікація з фінансовою установою щодо вирішення виявленої проблеми.

Основні заходи на друге півріччя 2020 року:

- гармонізація вимог до розкриття інформації щодо продуктів та послуг небанківських фінансових компаній з аналогічними вимогами, які вже існують для банків. Оскільки принципи та підходи до прозорості інформації для споживача є однаковими для всіх сегментів фінансового ринку. В першу чергу, це стосується розкриття інформації щодо споживчого кредитування та мікрокредитів на веб-сайтах та у рекламі фінансових компаній, а також методики розрахунку ефективної ставки відсотка за споживчим кредитом;
- обговорення з небанківськими фінансовими компаніями як і з банками єдиних рекомендацій щодо розкриття інформації у дистанційних каналах обслуговування, захисту уразливих верств населення, захисту персональних даних. Ці документи на першому етапі будуть затверджені в якості рекомендацій, а надалі планується затвердження їх на рівні вимог;
- систематизація інформації зі звернень громадян до НБУ про виявлені порушення та ключові недоліки у роботі небанківських фінансових установ та розроблення рекомендацій небанківським фінансовим установам щодо ефективного опрацювання скарг клієнтів.

Модель процесів захисту прав споживачів в розрізі сегментів

	Страховий ринок	Кредитні спілки	Фінансові компанії							
			МФО	Ломбарди	Факторинг	Лізинг	Переказ коштів	БКІ	Обмін валют	Гарантії
1. Робота зі зверненнями та запитами	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
1.1. Контакт-центр НБУ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2. Нагляд за дотриманням законодавства із захисту прав споживачів	+	+	+	+	+	+	+		+	
3. Розроблення нормативно-правових актів із захисту прав споживачів										
3.1 Вимоги до розкриття інформації	+	+	+	+		+	+		+	
3.2 Вимоги до реклами	+	+	+	+		+	+		+	
3.3 Вимоги до організації роботи зі споживачами	+	+	+	+	+	+	+		+	
3.4 Рекомендації (персональні дані, маломобільні групи населення)	+		+				+			

За перший місяць роботи зі зверненнями громадян Управління захисту прав споживачів фінансових послуг планує сформувати детальну аналітику щодо того, на що найбільше скаржаться споживачі, яка проблематика існує по сегментам фінансового ринку та які основні порушення законодавства спостерігаються. Ця аналітика буде використана для визначення пріоритетів щодо впровадження нового регулювання із захисту прав споживачів.

Публічний звіт за результатами третього кварталу 2020 року щодо розгляду звернень споживачів фінансових послуг міститиме також інформацію і щодо небанківських фінансових установ.

Єдина модель роботи зі зверненнями у розрізі усіх учасників фінансового ринку

* УКЦ – Урядовий Контактний Центр, СЕВ – система електронної взаємодії між органами державної влади.

Основні функції:

- ліцензування банківської діяльності, погодження статутів банків та змін до них;
- ліцензування діяльності небанківських фінансових установ – страхових компаній, кредитних спілок, лізингодавців, ломбардів, факторингових компаній, компаній з переказу коштів, компаній, які надають кредити, гарантії, а також ліцензування валютних операцій;
- ліцензування діяльності юридичних осіб з наданням послуг з інкасації та погодження на здійснення операцій з оброблення та зберігання готівки;
- авторизація учасників ринку фінансових послуг – страхових/перестрахових брокерів, аварійних комісарів, актуаріїв та тимчасових адміністраторів, бюро кредитних історій, об'єднання фінансових установ;
- узгоджувальні та реєстраційні дії щодо учасників платіжного ринку: реєстрація платіжних систем, змін до правил платіжних систем, учасників платіжних систем, узгодження діяльності операторів послуг платіжної інфраструктури та інші;
- ведення реєстрів та переліків: Державного реєстру банків, Державного реєстру фінансових установ, Реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури та інших;
- моніторинг відповідності фінансових установ ліцензійним умовам;
- моніторинг структур власності фінансових установ, а також погодження набуття та збільшення істотної участі в них;
- оцінка корпоративного управління у фінансових установах та погодження на посади керівників фінансових установ;
- ідентифікація банківських та небанківських фінансових груп;
- узгоджувальні процедури, пов'язані з реорганізацією фінансових установ, а також припиненням діяльності фінансових установ за їх ініціативою.

Вже з 1 липня 2020 року Національний банк стає регулятором для небанківського фінансового сектору, до якого входять страхові та фінансові компанії, кредитні спілки, ломбарди та інші надавачі фінансових послуг.

Під час перехідного періоду, правила якого описано нижче, не потрібно буде перелаштовуватися та аналізувати проходження нових процедур та подання нових документів, якщо ви, до прикладу, планували почати надавати новий вид фінансових послуг, унести зміни до примірних договорів, призначити нового керівника тощо.

Усі процеси ліцензування та реєстрації тимчасово не матимуть суттєвих змін для небанківського фінансового сектору. Це дозволить встановити тісний діалог з усіма стейкхолдерами, детальніше вивчити недоліки чинних процедур та плавно перейти до ефективного й збалансованого підходу до ліцензування без жодного стресу для ринку. Національний банк завершує підготовку нового регулювання і врахує в ньому позитивні сторони чинних процедур допуску на ринок, а також коментарі й пропозиції учасників ринку.

Під час розгляду пакета документів ми ставимо перед собою завдання комплексно та об'єктивно його проаналізувати для прийняття зваженого рішення. Водночас ми будемо враховувати обставини й умови конкретної ситуації. Головна увага приділятиметься змісту, а не на формі поданих документів. "Папірець заради папірця" – це не наш підхід.

Нижче інформація про те, як здійснюватимуться основні процеси та що очікувати на наступних етапах.

Перехідний період

Процедурні питання та перші зміни

Під час перехідного періоду (до прийняття нових законів Верховною Радою та нормативно-правових актів Правлінням Національного банку) будуть діяти майже всі основні акти, що до сьогодні регулювали реєстрацію й авторизацію учасників небанківського фінансового сектору. Це означає, що перелік документів, вимоги та інші ключові моменти залишатимуться незмінними.

Утім, звертаємо увагу, що ліцензування діяльності з надання фінансових послуг небанківських фінансових установ не регулюватиметься Законом України "Про ліцензування видів господарської діяльності".

Переліцензування або автоматичного відкликання старих ліцензій не буде. Всі дозвільні документи (ліцензії, свідоцтва, довідки), видані Нацкомфінпослуг, будуть дійсними, а якщо виникне необхідність – можна буде звернутися за дублікатом або замовити переоформлення відповідного документа. Це стосується і авторизації інших учасників ринку фінансових послуг, у тому числі страхових/перестрахових брокерів, актуаріїв, тимчасових адміністраторів, аварійних комісарів та бюро кредитних історій.

Звертаємо увагу, що всі процедури ліцензування та реєстрації, які були розпочаті Нацкомфінпослуг та не завершені до 1 липня, будуть завершені Національним банком. Водночас строк розгляду цих документів розпочнеться з 1 липня.

Починаючи з 1 липня, відбудуться зміни лише в таких процедурних питаннях:

Строки	Одночасна реєстрація та ліцензування	Тарифи
На розгляд заяви про видачу ліцензії буде відведено 30 робочих днів. Водночас цей строк може бути подовжено ще до 30 робочих днів у разі потреби в наданні додаткових пояснень/документів Національному банку	Для осіб, які мають намір надавати фінансові послуги, передбачено можливість одночасно подати документи на ліцензування та реєстрацію. Це значно зекономить час та зменшить кількість дій, які необхідно виконати заявнику. Тимчасово документи необхідно буде подавати двома пакетами.	Надання всіх послуг тимчасово буде безкоштовним

Під час підготовки до подання документів для реєстрації та авторизації, внесення змін до наявної інформації, внесення відомостей про відокремлений підрозділ просимо керуватися профільними законами та відповідними нормативно-правовими актами Нацкомфінпослуг, а для ліцензування – Законом України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" та Ліцензійними умовами, затвердженими Кабінетом Міністрів.

Керівники

На перехідному етапі підтвердженням відповідності керівника професійним вимогам буде залишатися кваліфікаційне свідоцтво або сертифікат (для тимчасових адміністраторів). Національний банк наразі тимчасово переукладає договори про співробітництво з навчальними закладами для проведення навчання, підвищення кваліфікації та складання екзаменів. У подальшому ця норма переглядатиметься.

Наразі інформація про професійні вимоги, вимоги до ділової репутації та порядок навчання, підвищення кваліфікації та складання екзаменів міститься в окремих нормативно-правових актах Нацкомфінпослуг та Ліцензійних умовах, затверджених Кабміном.

Істотна участь та прозора структура власності

Як і раніше, особа, яка прагне набути або збільшити істотну участь у фінансовій установі, обов'язково має звернутися до регулятора для попереднього погодження. Ми будемо пильнувати зміни структур власності фінансових установ, тому очікуємо від потенційних власників проактивної позиції та прозорості.

Під час перехідного періоду процедура погодження залишиться без змін. З переліком необхідних документів, порядком їх подання, підставами погодження або відмови, а також вичерпними

вимогами до потенційних власників істотної участі можна ознайомитися в чинному Розпорядженні Нацкомфінпослуг про "Порядок погодження набуття або збільшення істотної участі у фінансовій установі" від 04.12.2012 року № 2531.

Цільова модель

Розроблені Національним банком концепції ліцензування небанківських фінансових установ мають низку нововведень. Їх запровадження буде поділено на два етапи: до прийняття нових законів та після.

Протягом 2020 року Національний банк планує прийняти нові ліцензійні умови для всіх надавачів фінансових послуг, що дасть змогу здійснювати процедуру ліцензування та реєстрації одночасно. Тобто, відкриваючи один документ, можна буде одразу знайти відповіді на всі запитання: які вимоги встановлюються, які документи треба подавати, як відбуватиметься прийняття рішення щодо заявника тощо.

Також планується оптимізувати перелік документів, які подаються для реєстрації та ліцензування. Ми не будемо вимагати документи або інформацію, що є загальнодоступною. У деяких випадках замість документів будуть подаватися опитувальники. Під час одночасної подання заяви на реєстрацію та ліцензування подаватиметься один пакет документів. Дублювання не буде.

Вже після прийняття нових законів допуск на ринок буде комплексно переглянутий з урахуванням ризик-орієнтованого підходу та на основі принципу пропорційності. Ліцензування та реєстрація будуть об'єднані в єдину процедуру. Фінансові установи зможуть отримувати ліцензію на здійснення діяльності, а не на кожний окремий вид фінансових послуг. Ліцензія фактично буде своєрідним конструктором, який дасть змогу компанії обрати й зафіксувати усі необхідні послуги, які вона може здійснювати залежно від обраної бізнес-моделі. Всі зайві процедури та папірці буде скасовано.

Керівники

Обов'язкове підвищення кваліфікації та складання екзаменів для керівників залишаться у минулому. Натомість у ліцензійних умовах ми плануємо передбачити процедури погодження керівників Національним банком або самостійної перевірки відповідності керівника надавачем фінансових послуг з обов'язковим повідомленням Національного банку про призначення. Процедури погодження залежатимуть від типу фінансової установи.

Також в ліцензійних умовах буде здійснений перегляд вимог до керівників. Будуть встановлені нові кваліфікаційні вимоги, в тому числі щодо бездоганної ділової репутації та професійної придатності.

В профільних законах планується встановити вимоги до структури та складу органів управління та системи внутрішнього контролю для забезпечення надійності фінансової установи та захисту інтересів її вкладників та інших кредиторів.

Істотна участь

Порядок погодження істотної участі та глибина перевірки заявника визначатиметься з урахуванням ризик-орієнтованого підходу. Так, для осіб, які мають намір набути істотну участь у страховій компанії, що належить до сегменту з підвищеним ризиком, підхід буде наближений до того, який зараз використовується для власників істотної участі в банках.

Для осіб, які мають намір набути істотну участь у фінансових установах, які не становлять підвищеного ризику, Національний банк планує спростити процедуру погодження істотної участі. Це відбуватиметься, перш за все, шляхом зменшення обсягу документів, які мають подаватися до Національного банку. Надалі після прийняття нових законів будуть спрощені також і вимоги до таких осіб.

Реєстри

Реєстри, переліки та бази даних, що ведуться Нацкомфінпослуг, перейдуть до Національного банку. Вони будуть доступні на нашому вебсайті після 1 липня.

Комплексна інформаційна система Нацкомфінпослуг також передається до Національного банку та буде доступною для учасників ринку на вебсайті НБУ [за посиланням](#). Інтерфейс, до якого ви звикли, не зміниться, а зайти ви зможете, використовуючи свій нинішній логін і пароль.

Наразі Національний банк працює над розробленням власних продуктів на заміну технічних рішень Нацкомфінпослуг. Ми прагнемо оптимізувати процеси ведення реєстрів та переліків учасників ринку фінансових послуг і зробити їх зручними й інформативними для користувачів.

Документообіг та комунікація

Всі документи щодо здійснення реєстраційних та ліцензійних дій подаються в паперовій формі. Ми пропонуємо також подавати документи у вигляді електронних копій (PDF) на цифрових носіях (флешка або CD/DVD-диск).

Є декілька варіантів подання документів до Національного банку України:

- особисто до відділу опрацювання документів "Єдине вікно";
- поштовим відправленням.

Водночас звертаємо увагу на такі особливості

Реєстраційна картка для внесення запису до Державного реєстру фінансових установ додатково подається онлайн в електронній формі через комплексну інформаційну систему (KIC). Водночас, звертаємо увагу, що тимчасово, до перезапуску роботи KIC, реєстраційні картки у електронній формі прийматися не будуть	Реєстраційна картка і довідка про відсутність у керівників судимості для взяття на облік юридичної особи-лізингодавця крім запропонованого формату (PDF) подається у форматі DBASE-IV (така вимога діє до моменту скасування відповідного акту Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг).	Інформація про договори перестрахування , укладені зі страховиками (перестраховиками) нерезидентами подається на цифрових носіях (флешка або CD/DVD-диск) у форматі Microsoft Excel
---	---	--

Пакет документів має супроводжуватися описом, підписаним особисто заявником або керівником заявника. Всі копії документів мають бути засвідчені уповноваженою особою. Основні вимоги до оформлення документів можна знайти в нормативно-правових актах Нацкомфінпослуг та Ліцензійних умовах, затверджених Кабміном.

Національний банк повідомлятиме про результати розгляду документів надсиланням відповіді поштою або особисто.

Якщо у вас є запитання про пакет документів для реєстрації та/або отримання ліцензії, статус вже поданого пакета документів, інші запитання щодо ліцензування, або ви хочете висловити свої пропозиції, звертайтеся онлайн через спеціальну форму на вебсайті Національного банку "Запитати про ліцензування".

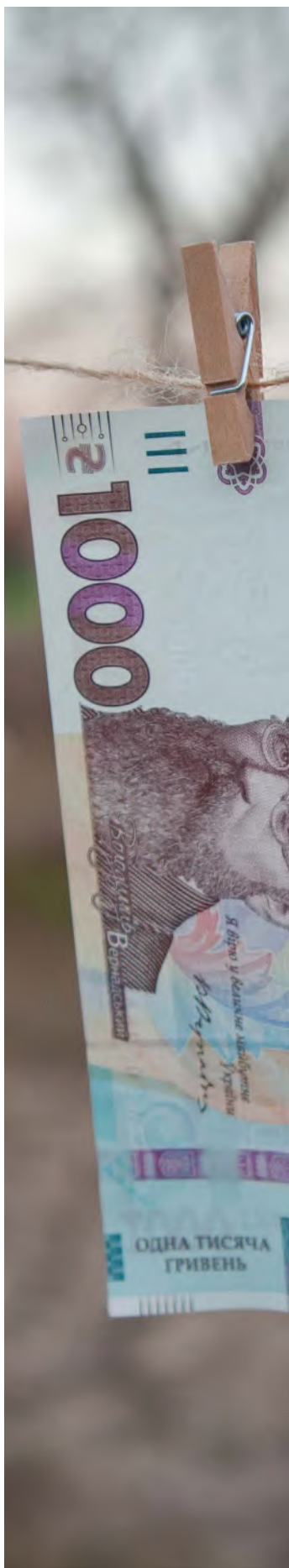
У формі "[Запитати про ліцензування](#)" вам треба зазначити та обрати причину звернення з випадаючого списку, поставити своє запитання, вказати інформацію про вас або ваших представників (за наявності) та іншу інформацію, яку ви вважаєте за необхідне додати. Також потрібно буде завантажити скановані копії документів стосовно питання та документи, що підтверджують повноваження представників. Після оброблення запиту ми зв'яжемося з вами та узгодимо через електронну пошту всі деталі проведення зустрічі, яка може відбуватися в приміщенні Національного банку або шляхом проведення відеоконференції.

Просимо звернути увагу, що здійснення комунікації не є консультаційними послугами, а отримана інформація є довідковою. Ви самі вирішуєте, чи будете її використовувати для подальшого звернення до Національного банку відповідно до встановлених законодавством процедур. Така комунікація є безоплатною.

Корисні посилання:

[Запитати про ліцензування](#)

[Ліцензування небанківських установ](#)

Національний банк приділяє багато уваги питанням фінансового моніторингу та контролю за дотриманням відповідних вимог учасниками фінансових ринків, які є суб'єктами первинного фінансового моніторингу, у тому числі небанківськими фінансовими установами. Вони мають вибудувати ефективну систему фінансового моніторингу і Національний банк готовий їм у цьому допомогти.

Здійснюючи фінансовий моніторинг, банки і небанківські фінансові установи перевіряють клієнтів та аналізують їх фінансові операції, а у разі виявлення підозрілих операцій – інформують Державну службу фінансового моніторингу та правоохоронні органи України.

Підходи до фінансового моніторингу

В основі підходів до здійснення фінансового моніторингу фінустановами лежить ризик-орієнтований підхід, який ґрунтується на постійному аналізі фінансових операцій клієнта відповідно до його фінансового стану, змісту діяльності та економічної доцільності операції.

Використовуючи ризик-орієнтований підхід як механізм запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансування тероризму та попередження здійснення ризикової діяльності, фінансова установа самостійно визначає відповідні показники та перелік клієнтів, до яких не застосовуються посилені заходи з фінмоніторингу.

Національний банк зі свого боку перевірятиме здатність побудованої всередині фінансових установ системи належно виявляти, контролювати та управляти ризиками, пов'язаними з відмиванням/фінансуванням тероризму, зокрема спроможність фінустанов забезпечити своєчасне виявлення підозрілих операцій клієнтів.

Мета фінансового моніторингу

Основною метою регулятора у сфері фінансового моніторингу є недопущення використання послуг фінансових установ із метою відмивання коштів/фінансування тероризму. У своїй роботі ми керуємося Міжнародними стандартами з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення FATF.

Регулювання фінансового моніторингу

Для ефективного регулювання роботи установ небанківського фінансового сектору в напрямі фінансового моніторингу Національним банком розроблятимуться окремі нормативно-правові акти, в яких буде сформовано вимоги та очікування щодо

побудови учасниками ринку належної внутрішньої системи, що запобігатиме використанню їх послуг для відмивання коштів/фінансування тероризму. Ці нормативно-правові акти, зокрема, міститимуть критерії ризиків (підвищені зони уваги), які учасники ринку мають врахувати під час побудови й здійснення процедур належної перевірки клієнтів, виявлення підозрілих операцій тощо.

Також відбудуться зміни і щодо здійснення віддаленої ідентифікації та верифікації клієнтів. Зокрема, банки вже мають можливість здійснювати ідентифікацію клієнта під час укладання кредитного договору за допомогою системи BankID із використанням електронних підписів. Наразі до системи BankID підключено 19 банків. Небанківські установи також зможуть використовувати дані, отримані за допомогою BankID Національного банку, для верифікації своїх клієнтів. Варто зазначити, що додатково до існуючих систем НБУ планує нормативно врегулювати питання дистанційної ідентифікації та верифікації клієнта для небанківських фінансових установ відповідно до вимог Закону про фінансовий моніторинг.

Водночас Національний банк як регулятор усвідомлює ризики, пов'язані з використанням дистанційних методів верифікації, найбільший з яких – використання шахраями даних інших осіб. Тому ми відкриті до пропозицій ринку небанківських установ щодо покращення/спрощення методів дистанційної ідентифікації/верифікації клієнтів з урахуванням "слабких місць" можливих технологічних рішень та варіантів роботи з ними.

Звітні дані є основою для проведення аналізу та прийняття рішень, тому звітність має максимально відповідати критеріям високої якості, своєчасності подання та повноти. Як показує практика, рівень виконання цих критеріїв суттєво зростає при використанні єдиної технологічної платформи обміну даними.

Тому з початку березня 2020 року Національний банк анонсував зміну порядку та формату подання звітності у відповідності до поточних вимог з метою його уніфікації для всіх установ, які подають звітність до НБУ. Були здійснені всі необхідні підготовчі роботи для проведення тестування подачі звітності небанківськими фінансовими установами через [веб-портал Національного банку](#) (далі – веб-портал). Серед технологічних рішень, які пропонує Національний банк для звітування є як прості, доступні всім респондентам, так і сучасні, які дають змогу повністю автоматизувати даний процес на стороні респондента.

Правила подання звітності небанківськими фінансовими установами до Національного банку України у другому півріччі 2020 року.

- **Перелік звітності та строки її подання не змінюються.** Вимоги до звітності (опис показників, строки подання) відповідатимуть чинним нормативним вимогам НКФП.
 - **Формат звітних файлів відповідатиме вимогам Національного банку.** Звітність подаватиметься через веб-портал за показниками у файлах формату XML відповідно до реєстру показників, які були опубліковані на офіційному веб-сайті НБУ в розділі "Статистика". Пакети фінансової звітності, яка розкривається відповідно до законодавства України, разом з примітками та пояснювальними записками до звітних даних передбачено надавати каналом електронної пошти. Подання звітів у паперовому вигляді каналами поштового зв'язку здійснюється в разі, якщо подання таких звітів передбачено нормативно-правовими актами Нацкомфінпослуг лише в паперовій формі.
- Інструкції щодо формування, підписання та завантаження звітних файлів розміщено на офіційному веб-сайті та веб-порталі Національного банку.
- **Єдині правила.** Порядок подання звітності та формати звітних файлів будуть єдині для всіх типів НФУ. Фінансова звітність до моменту запровадження її подачі в форматі XBRL подаватиметься в електронному вигляді одночасно у файлах із показниками та сканованими копіями документів.
 - **Оприлюднення звітності.** Агрегована звітність до кінця 2020 року публікуватиметься відповідно до практик НКФП, у 2021 році буде оновлено формат та наповнення звітності відповідно до змін у регулюванні.

Корисна інформація на вебсайті НБУ для складання звітності

[Національний банк України](#) > [Статистика](#) > [Організація статистичної звітності](#)

[Регулюючі документи](#)

Затверджені нормативно-правові акти Національного банку, в яких визначаються вимоги до звітності, що подається до Національного банку України

[Проекти документів](#)

Проекти нових нормативно-правових актів Національного банку, які визначатимуть нову звітність або зміни до діючої звітності, проекти розміщуються з метою їх обговорення та підготовки до упровадження

[Реєстр показників звітності небанківських фінансових установ](#)

Реєстр звітних показників небанківських фінансових установ, який включає описи показників та їх контролю, довідники для формування показників із переліком метрик (вимірів), описом параметрів (можливих розрізів інформації) та некласифікованих реквізитів показників, а також xsd-схеми звітних файлів

[Календар подання статистичної звітності](#)

Графік подання файлів статистичної звітності з визначенням дати та часу їх подання відповідно до Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України

[Повідомлення](#)

Роз'яснення фахівців Національного банку щодо організації статистичної звітності

Переглянути [відеоінструкцію](#)

Нагляд за ринком небанківських фінансових установ

Національний банк України здійснюватиме такі види нагляду за діяльністю на ринку небанківських фінансових послуг:

- **пруденційний нагляд** (нагляд за дотриманням пруденційних нормативів та інших вимог до діяльності, установлених законодавством України);
- **нагляд за ринковою поведінкою** (нагляд за дотриманням фінансовою установою вимог до ведення діяльності, які передбачають відкритість і прозорість такої діяльності, бездоганну ділову репутацію власників та менеджменту, добросовісність та справедливе ставлення фінансової установи до клієнтів, увагу до їх потреб (надання якісних послуг, реклама, розкриття інформації, залучення інших фінансових установ, недопущення шахрайства чи іншої протиправної діяльності, а також належну внутрішню організацію фінансової установи, яка забезпечує контроль за дотриманням вищезгаданих правил).
- важливим елементом нагляду за небанківськими фінансовими установами стане **нагляд на консолідованій основі**. Фінансові групи, особливо ті, що поєднують банківську та страхову діяльність, набувають все більшого значення в Україні. І такі об'єднання передбачають певні ризики: внутрішньо групові транзакції створюють можливість уникнення регуляторних обмежень, є ризик зазнати втрат від поширення труднощів на всі бізнес-одиноці фінансової групи. Складні організаційні структури фінансових груп знижують рівень прозорості, є також проблеми щодо конфлікту інтересів та зловживання економічною силою. Використання Національним банком України нових інструментів нагляду за діяльністю небанківських фінансових груп сприятиме досягненню ефективності та прозорості ринку, євроінтеграції і наближенню до світових стандартів.

Фінансові компанії (крім тих, які мають право надавати гарантії) підлягатимуть пруденційному нагляду лише в частині дотримання мінімального рівня власного капіталу. Основним видом нагляду за діяльністю фінансових компаній буде нагляд за ринковою поведінкою.

Для страхових компаній, кредитних спілок та фінансових компаній, які мають право надавати гарантії, пруденційний нагляд здійснюватиметься з метою забезпечення стійкості й стабільності таких установ та фінансової системи загалом, а також захисту інтересів клієнтів та кредиторів.

Підрозділи з нагляду за небанківськими фінансовими установами

Національний банк України здійснюватиме нагляд за діяльністю на ринку небанківських фінансових послуг у формі **безвиїзного та виїзного нагляду** (інспекційних перевірок).

Ключовими принципами нагляду за діяльністю на ринку небанківських фінансових послуг будуть **пропорційність та ризик-орієнтований підхід**. Таким чином, вибір інтенсивності нагляду визначатиметься віднесенням діяльності небанківської фінансової установи до визначеної категорії ризиків.

Також в нагляді за діяльністю на ринку небанківських фінансових послуг Національним банком поступово запроваджуватиметься **раннє виявлення потенційних ризиків та раннє втручання** (перш ніж відповідні ризики реалізуються та заподіють шкоду споживачам) для своєчасної комунікації чи вжиття заходів.

З 1 липня 2020 року змінюється порядок та підстави проведення інспекцій, перелік заходів впливу та порядок їх застосування. Ці питання будуть регулюватися Законом України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг".

Також доповнено підстави для відкликання (анулювання) ліцензії підставою здійснення ризикової діяльності, що загрожує інтересам вкладників та/або інших кредиторів такої установи (особи).

Нагляд здійснюється на основі достовірної та повної інформації. Тому Національний банк України приділятиме особливу увагу вдосконаленню звітності. Зокрема, розглядається можливість встановлення вимог щодо надання більш детальної інформації про діяльність небанківських фінансових установ.

Ураховуючи значну кількість змін в нагляді за небанківськими фінансовими установами, які упроваджуватимуться в другій половині 2020 року, Національний банк відкритий до звернень від усіх зацікавлених осіб з метою забезпечення належної комунікації та зворотного зв'язку з боку регулятора.

Цільова модель безвиїзного нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ залежно від виду діяльності

Наглядові дії	Страхові компанії	Кредитні спілки	Фінансові компанії	Ломбарди	Лізингодавці (без статусу фінансової установи)
Дотримання ліцензійних умов	+	+	+	+	+
Моніторинг фінансової та іншої звітності:					
- пруденційні нормативи	+	+	×*	×	×
- оцінка сформованих резервів	+	+	×	×	×
- контроль вимог до активів та їх оцінки	+	+	×	×	×
- виявлення ознак ризикової діяльності	+	+	×*	×	×
- оцінка інших ризиків	+	+	+	+	+
Аналіз актуарних звітів	+	×	×	×	×
Аналіз аудиторських звітів	+	+	+	+	+
Оцінка внутрішніх політик	+	+	+	+	+
Аналіз стану та тенденцій розвитку ринку небанківських фінансових установ	+	+	+	+	+
Нагляд за ринковою поведінкою	+	+	+	+	+
Застосування заходів впливу та моніторинг їх виконання. Виведення з ринку.	+	+	+	+	+

*Крім фінансових компаній, які надають гарантії

Види інспекційних перевірок НФУ

 Види перевірок	Планові (відповідно до річного плану перевірок)	Позапланові (за наявності підстав, визначених законодавством)
 Повідомлення учасників	Не пізніш як за 10 календарних днів до її початку	Не пізніше дня її початку
 Строк проведення	до 30 робочих днів (для суб'єктів малого підприємництва – до 10 робочих днів) за наявності обґрунтованих підстав цей строк може бути продовжений до 15 робочих днів	до 10 робочих днів (для СМП – до 5 робочих днів). Може бути продовжено до 15 робочих днів (для СМП – до 7 робочих днів)
 Підстави для перевірок	Періодичність проведення планових інспекційних перевірок визначається залежно від виду НФУ та рівня її ризиковості	За наявності підстав, у тому числі: ▪ зауважень до звітності; ▪ скарг та звернень фізичних осіб; ▪ фактів погіршення фінансового стану; ▪ контроль за виконанням встановлених вимог і обмежень

Планування та перевірки будуть здійснюватися відповідно до ризик-орієнтованого підходу із застосуванням принципів перспективного погляду (forward-looking) та пропорційності (інтенсивність нагляду буде визначатися залежно від розміру, значимості, індивідуального рівня ризику установи).

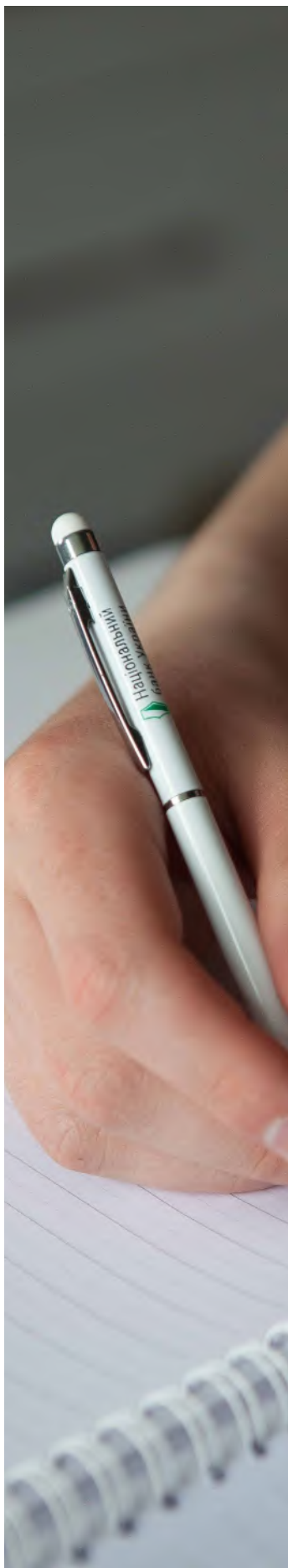
У зв'язку з цим увага регулятора фокусуватиметься, перш за все, на сегментах ринку, які працюють з грошима населення та бізнесу.

Що перевірятиме НБУ:

- дотримання вимог профільного законодавства, в тому числі щодо СУР, СВК та КУ;
- достовірність фінансової та регуляторної звітності;
- GAP-аналіз внутрішніх документів та процесів;
- ризикові активні та пасивні операції, в тому числі фінансових груп.

Плани щодо інспекційних перевірок НФУ у другому півріччі 2020 року**III - IV квартали 2020**

- Розробка НПА з питань проведення перевірок діяльності учасників ринків небанківських фінансових послуг та застосування заходів впливу;
- Після затвердження відповідних НПА – інспекційні перевірки НФУ, в тому числі учасників банківських груп.

Серед усіх показників якості роботи фінансових установ найновішим і найнезвичнішим для українського ринку є показник дотримання компанією належної ринкової поведінки.

Що таке належна ринкова поведінка?

Це спосіб ведення діяльності фінансовою установою, який передбачає її відкритість і прозорість, бездоганну ділову репутацію власників та менеджменту, доброчесність і справедливе ставлення фінансової установи до клієнтів, увага до їх потреб, добросовісну конкуренцію відносно інших фінансових установ, недопущення шахрайства чи іншої протиправної діяльності, а також належну внутрішню організацію фінансової установи, яка забезпечує контроль за дотриманням вищезгаданих правил.

Національний банк приділятиме велику увагу дотриманню усіма фінансовими установами належної ринкової поведінки. Аби робота в цьому напрямі була ефективною, фахівці Національного банку працюють над створенням Концепції належної ринкової поведінки, яка включатиме визначення цього поняття і описуватиме систему нагляду.

Зокрема, частиною нагляду за належною ринковою поведінкою стане перевірка бездоганності ділової репутації власників і керівників фінансових установ та прозорості структури їх власності. З 1 липня ще продовжуватимуть діяти нормативно-правові акти Нацкомфінпослуг, проте невдовзі Правлінням Національного банку будуть ухвалені нормативно-правові акти, які замінять старе регулювання, відповідно до яких упроваджуватимуться посилені вимоги до прозорості структури власності, а підхід до оцінки ділової репутації перетвориться з формального на фактичний, зосереджений на виявленні реального стану речей.

Належна ринкова поведінка також полягає у дотриманні компаніями законодавства із захисту прав споживачів фінансових послуг.

На думку фахівців Національного банку, активну роль у забезпеченні дотримання фінансовими установами належної ринкової поведінки мають відігравати асоціації та інші об'єднання учасників ринку.

У складі ринкової поведінки можна виділити три напрями: цілісність ринку, розвиток ринку та захист прав клієнтів. Роботу за кожним із напрямів забезпечують загалом сім підрозділів НБУ, тому справедливо говорити про ринкову поведінку як про комплексне і складне явище.

Водночас впровадження нагляду за ринковою поведінкою на українському ринку дозволить досягти більшої збалансованості на ринку, справедливої конкуренції, упередити зловживання монополією, створити умови для появи нових інноваційних гравців та програм, захистити клієнтів від оманливих практик, погроз, шахрайства, протиправних дій фінансової установи.

Команда Національного банку приділяє велику увагу діалогу з учасниками ринку, оскільки саме конструктивний діалог дає змогу вибудувати ефективне й збалансоване регулювання, а також оперативно вирішувати проблеми.

Для зв'язку з Національним банком у розділі **"Контакти"** на вебсайті НБУ використовуйте такі засоби:

"Єдине вікно" – для звернень громадян та юросіб

У Києві, а також чотирьох найбільших містах України (Дніпрі, Львові, Одесі та Харкові) працює підрозділ з надання адміністративних послуг Національного банку, у якому громадяни та юридичні особи мають змогу отримати кваліфіковану допомогу з оформлення документів, скарг, листів, запитів, довідок.

Електронна скринька для централізованого приймання повідомлень

Електронна скринька Національного банку nbu@bank.gov.ua призначена для централізованого опрацювання електронних документів, електронних копій документів та копій документів від підприємств, установ, організацій, громадян, адресованих НБУ. Типи документів, які приймаються на зазначену скриньку:

- електронні документи, підписані кваліфікованим електронним підписом;
- електронні копії оригіналів документів у паперовій формі, засвідчені кваліфікованим електронним підписом/печаткою;
- копії документів.

Форма зворотного зв'язку

За допомогою форми зворотного зв'язку ви можете надіслати:

- повідомлення про порушення вимог антикорупційного законодавства працівниками НБУ;
- повідомлення про роботу фінустанов без чинних ліцензій;
- запит на інформацію, у тому числі розміщену на вебсайті НБУ, а також повідомити про виявлену помилку на ньому.

Контакт-центр

Зв'язатися з НБУ за телефоном Контакт-центру: 0 800 505 240. Якщо ви не додзвонилися до оператора і всі лінії були зайняті, залиште ваше повідомлення на автовідповідач, обов'язково зазначивши номер свого телефону, і працівники Національного банку самі вам зателефонують.

Для зв'язку з Національним банком з питань ліцензування скористайтесь формою зворотного зв'язку, розміщеною у розділі ["Нагляд"](#). Це дасть вам змогу оперативно отримати відповіді на питання пов'язані з процесом ліцензування безпосередньо від фахівців профільного департаменту.

Технічна підтримка з питань звітності

Крім того, Національний банк надає технічну підтримку з питань подання звітності до НБУ. Технічна підтримка суб'єктів подання звітності на вебпорталі (надання логіну та пароля доступу, консультативна допомога щодо формування звіту у форматі XML) здійснюється відділом систем автоматизації Департаменту інформаційних технологій НБУ (тел. +380 44 527 32 83, +380 44 527 32 65, +380 44 527 30 68).

Запит на зустріч з представниками НБУ

Національний банк завжди відкритий до спілкування засобами дистанційного зв'язку, а після зникнення загрози коронавірусної інфекції – зустрічей у приміщеннях Національного банку чи під час зовнішніх заходів (конференцій, круглих столів тощо). Для організації зустрічі зверніться безпосередньо або через асоціації чи об'єднання, яке представляє інтереси вашого ринку, адже Національний банк підтримує постійний зв'язок з профільними асоціаціями.

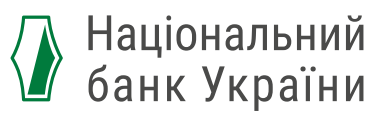
Прес-центр

З питань публічних комунікацій та запрошень спікерів НБУ на зовнішні публічні заходи (конференції, круглі столи тощо) потрібно звертатися в Департамент комунікацій за електронною адресою: press@nbu.gov.ua.

Новини про діяльність НБУ та ринків

Усім учасникам фінансового ринку рекомендується підписатися на новини НБУ. Основними каналами комунікацій Національного банку для оприлюднення інформації про наглядову діяльність НБУ, статистичних даних, звітів про роботу ринків, нормативно-правових актів тощо є:

- офіційне [Інтернет-представництво НБУ](#)
- офіційна сторінка НБУ в мережі [Facebook](#)
- сторінки в мережі Twitter [українською](#) та [англійською мовами](#)
- офіційна сторінка в мережі [Instagram](#)
- сторінка НБУ на каналі [Youtube](#)

Національний
банк України